

«Μια πρόσφυγας μας διηγήθηκε το τι συνέβαινε στην Ειδομένη. Κανείς δεν γνώριζε ότι βρίσκονταν εκεί. Δεν θα χρειαστεί να το επαναλάβω εδώ, γιατί είναι από τα πράγματα που σπάνε τη γλώσσα, για την μοναδικότητα και τη μοναχικότητα». Σαγύφ Σορπ, κοινωνιολόγος, (απόσπασμα από το βιβλίο: *Νομαδικότητα - Τα στρατόπεδα προσφύγων ως όχημα μετακίνησης εκτός συνόρων*).

Όσοι είναι εφοδιασμένοι με έναν αναθεωρητικό μαρξισμό, όσοι είναι θρεμμένοι με την πιο φιλελεύθερη ψυχανάλυση, αν θέλεις και κληρονόμοι της πάλαι ποτέ σχολής της Φρανκφούρτης και του τεράστιου ζητήματος των άλλων, όπου πάντα είναι εκείνοι που σε εκτοπίζουν, σε βασανίζουν και δεν σε κατανοούν, δεν μπορούν να δουν τον παράδεισο και υπόσχονται την ουτοπία. Συμβαίνει ο Γιώργος Πανταζής να βρίσκεται λίγο πιο μπροστά από το δικό μας - τόσο πολύ - πρισματικό και ναρκισσευόμενο πιστεύω - προβληματισμό, συμβαίνει να σκέφτεται από τη θέση του ποιητή. Η θέση ενός σκεπτικιστή, ελάχιστα ευαίσθητου απέναντι στην τέχνη, θα αποπροσανατόλιζε από την ικανότητα να υποδείξεις πράγματα για τον παράδεισο, μια ουτοπία που αν υπήρξε δεν την βίωσε κανένας.

Ο παράδεισος του Ιερού βράχου της Ακρόπολης Αθηνών

Μέσα σε αυτόν τον παράδεισο, τον αναδημιουργημένο, της «Νέας Ισημερίας», ο Γιώργος Πανταζής αναδεικνύει τη *Micromeria Acropolitana* σαν το κύριο διασωθέν ον του λησμονημένου παραδείσου. Σε έναν τόπο μικρό, μύρια όσα έχει σκηνοθετήσει η φύση. Ένας βράχος γυμνός στην κορυφή του, τα όμβρια ρέουν προς τους πρόποδες σε μικρές χαραδρώδεις ανοιχτές και στροφόσχημες εσοχές για να ποτίσουν τα τόσα όντα φυτά. Ανάμεσά τους η Μικρομέρια, ένα φυτό είκοσι εκατοστών με ένα πολύτιμο ροζ άνθος. Το φυτό πρώτο-καταγράφεται το 1906, χάνεται από πρόσωπου ιερού βράχου για πολλά χρόνια και αναζωογονείται όποτε η ιστορικότητα ενός βοτανολόγου το ξανά - παρατηρήσει. Καμιά φωνή δεν θρηνεί το χαμό της Μικρομέριας. Καμιά φωνή δεν τραγουδά την επαναφορά της. Και όμως πρόκειται για μια «θεογονία». Θα μπορούσε κάποιος ακραία να θεωρήσει τον αφανισμό και την παρουσία σαν ένα θαύμα επικοινωνιακής ικανότητας για εκείνη την ποιότητα της σιωπής, της έμψυχης ύλης όπου ο επικοινωνιακός κύκλος της ζωής του φυτού θα το φέρει για κάποια χρόνια από την απατηλή σπανιότητα στο ευρεθέν, άσωτο φυτό. Η απομάκρυνση αποτελεί ερμητική πρόκληση και η επανεμφάνιση στο θέατρο της χλωρίδας του λόφου της Ακρόπολης αποτελεί πρωτόγνωρη γλώσσα με αναλογίες και μεταστροφές καταστάσεων που ο βοτανολόγος μόνο σαν ποιητής, μόνο σαν ζωγράφος μπορεί να παραστήσει αυτή τη φαντασία που τον ξεπερνά: μια ενδημικότητα, μια μοναδικότητα, μια αορατότητα, μια αναμονή, μια γεωγραφικότητα. Τέτοιο είναι αυτό το φυτό το οποίο φτερά δεν έχει να πετάξει, αλλά από τα μουγκά του πέταλα περιμένεις να τραγουδήσει.

Μια άλλη σκέψη για τη συμπεριφορά της Μικρομέριας θα ήταν αυτή της αυτοθυσίας στα φαινόμενα, στην χρονικότητα. Ένας χερσότοπος τότε Ιερός βράχος, που κάποτε αρνιά τον βοσκούσαν, τώρα τουρίστες τον πατούν, θα έκαναν ποτέ βρώση το φυτό ή χαλί να το πατήσουν; Πού είναι η αυτοθυσία; Υπό κανονικές συνθήκες, ο χρόνος ακυρώνεται σφραγισμένος στη μονιμότητα των μορφών ή στις προβλεπόμενες αλλαγές. Κινήσεις εγγεγραμμένες στο εσωτερικό μιας επαναλαμβανόμενης τάξης μπορούν να σταματήσουν το χρόνο και να τον αναχρονίσουν, να τον αποσυναρμολογήσουν και να τον αφανίσουν προσωρινά, μέσα σε ένα σύστημα μέτρων και ισοδυναμιών. Μπορεί κάτι να αναστηθεί, να επανα - σταθεί; Μπορεί η καταστροφή να είναι ένας τρόπος επανάστασης; Η ύπαρξη, ως ανύπαρκτη, πότε γίνεται αντικείμενο; Πώς μπορεί αυτό το φυτό να δικαιολογήσει την ανυπαρξία και την ύπαρξη του; «Έτσι, ως αντικείμενο της έκστασής του, ο χρόνος ανταποκρίνεται στον εκστατικό πυρετό του εαυτού - που - πεθαίνει: διότι, παρόμοιος με το χρόνο, ο εαυτός που πεθαίνει είναι καθαρή μεταβολή και ούτε ο ένας, ούτε ο άλλος έχουν ύπαρξη πραγματική... Ο χρόνος δε σημαίνει παρά τη φυγή των αντικειμένων που έδειχναν αληθινά» (Ζώρζ Μπατάιγ). Στον ανθρώπινο πολιτισμό τα πράγματα υπάρχουν ουσιαστικά όχι για τον εαυτό τους, αλλά για το πένθιμο νόημα που αναδύουν. Οι προετοιμασίες κατατόμησης (βοτανολογικά αρχεία) δεν περικλείουν το θάνατο αλλά προβάλλονται στο θάνατο που μας περικλείει. Η απατηλή ύπαρξη του εαυτού που πεθαίνει ή ακόμα και του χρόνου αν θέλετε, μπορεί να προταθεί ως η αυταπάτη της θυσίας και πρέπει να υποβληθεί στην κρίση των όντων, η ύπαρξη των οποίων φαίνεται ουσιαστική όταν προβάλλεται αντίθετα από μια αυταπάτη που την περικλείει. «Ο θάνατος, λυτρώνοντάς με από έναν κόσμο που με σκοτώνει, εγκλείει όντως τον πραγματικό αυτό κόσμο στο απράγματο ενός εαυτού που πεθαίνει» (Ζώρζ Μπατάιγ). Ίσως ο πιο δυνατός, εντροπικός παράδεισος να είναι αυτός, ο οποίος προτείνει την αναδημιουργία του. Η δυνητικότητα, η εντροπιότητα του εντοπισμού ενός εκκολλαπτόμενου σπόρου που ξαναφύτρωσε, στο μοναδικό τόπο που έχει εντοπιστεί, είναι βασικά στοιχεία παρατήρησης του βοτανολόγου ποιητή, του ακούραστου ζωγράφου, για τον ανείδωτο παράδεισο. Η Μικρομέρια χρειάζεται ελάχιστα κυβικά εκατοστά χώματος. Αυτή η ιδιωτικότητα, με την όποια αναδιανεμητική ισορροπία στο χρόνο, είναι μια πρόταση για τον παράδεισο, όπου μας αναγκάζει να περιορίσουμε μέσα σε αυτόν, τόσο μια όμορφη γαλαζοσκότεινη σπηλιά των νυμφών, όσο και την τανύφυλλο ελιά, τα κυπαρίσσια, τις απότομες συκιές, τους αμνούς, αλλά και την λεπτόσχημη Μικρομέρια, που δεν αναζητεί το χώρο αλλά το χρόνο που θα φυτρώσει.

Χάρης Κοντοσφόρης

*Εικαστικός - επίκουρος καθηγητής στην Σχολή
Καλών Τεχνών / τμήμα εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών
του Παν. Δυτικής Μακεδονίας*